

กรมหลวงวงษาธิราชสนิท ประทานเงินแจกคนไข้
โรศิริราชพยาบาล ๔๔ เพื่ออง โรงบูรพาพยาบาล
๕๗ เพื่ออง

ขุนวิสุทธราชภะทรวงวิ ให้แจกคนไข้ โรง
ศิริราชพยาบาล เงิน ๘ บาท ๑๑ อัฐ

พระพิศณุประสาครโศภย์ ให้เงินระดมสิ่งของแจก
คนไข้และคนพยาบาล ในโรงบูรพาพยาบาล เงิน
๘ บาท ผ้ายาย ๒๒ ผืน ผ้ายืน ๘ ผืน ผ้ายาว
มัดอก ๘ ผืน ผ้ายาวเทศอย่างที ๘ ผืน กางเกง
ผ้าเทศ ๓ โหล เสื้อชั้นในผ้าเทศ ๓ โหล

หลวงบริบาลบำรุงรัฐ ให้สิ่งของแก่โรงพยา
บาลคนเดียจาริต ด้วยหุจากรอง ๖ สำรับ จานแก้ว
สำหรับเขี่ยบุหรี่ ๓ จาน บุหรี่ใบทองอ่อน ๕๐๐ มวน
ใบทองแก่ ๕๐๐ มวน

เจ้าพนักงานไต่รับไว้แล้ว มีความยินดีขออนุ
โมทนาในส่วนกุศลนี้ด้วย

กระทรวงธรรมการ

วันที่ ๒ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๒๕๓๓

(ลงนาม) พระยาวิจิตรวาทา

เสนาบดี

การบำเพ็ญพระราชกุศลในโอกาสกฐินสมัย
นับจำเดิมแต่วันพระบรมมหาประสูติกาลในพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวบรรดาครบ ๑๐๐ ปี

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระอนุ
สรคำนึงถึงอภิลักขิตสมัย ซึ่งนับแต่วันพระบรมมหา
ประสูติกาลแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถวายมาบรรจบครบ
๑๐๐ พรรษาในฉันทศกศก รัตนโกสินทร ศก ๒๕๓๓

โดยสุริยคติกาล และวันที่ ๒๓ ตุลาคมโดยฉันทคติ
กาล สมควรจะทรงมีการบำเพ็ญพระราชกุศลพิเศษ
สนองพระเดชพระคุณในอภิลักขิตสมัยอันนี้ จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานจัดการพระ
ราชกุศลนั้นพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เจ้าพนักงาน
ได้จัดการครั้งต่าง ๆ ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย คือ
ที่ข้างพระแท่นเสด็จสวรรคต ด้านตะวันตก ตั้งบุษบก ทอง
คำประดิษฐานพระบรมอัฐิพระบรมทนต์ ในพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเครื่องสูงบังแทรก
และเชิงเทียนพานพุ่ม ดอกไม้ ตั้งแถวล้อม บุษบกนั้น
พร้อมทั้งเครื่องบรมราชาบุปผาคู ออกออกมาข้างหน้า
มีเครื่องทรงนมัสการพระแท่นทรงกราบสำหรับพระ
บรมอัฐิส่วนหนึ่ง ที่พระแท่นเสด็จสวรรคตตั้งมาหมู่
ประดิษฐานพระไชยวัฒน์ในรัชกาลที่ ๔ และพระ
พุทธสิหิงค์กับพระชนม์ พระราชมัญชีในพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเชิงเทียนพานพุ่ม
ดอกไม้ตั้งแถวล้อมเหมือนกัน ที่เคียงฐานหน้าพระ
พระแท่นออกมาตั้งมีเครื่องเทียนเท้าสำหรับพระพุทธรูป
พระชนม์พรรษา ต่อพระออกมาข้างหน้า มีเครื่องนมัสการ
พระแท่นทรงกราบ ระหว่งเส้าพระที่นั่งวัน
ออกตั้งโต๊ะเงิน เครื่องสูง ขาวสำหรับบูชาพระบิ๊
และพระบรมรูปพระบางสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่
หัว มีเทียนทองเทียนเงินสำหรับทรงตั้งการบูชา
คู่หนึ่ง ที่พระที่นั่งบุษบกมาลาประดิษฐานพระสัม
พุทธพรรณี มีเชิงเทียนพานพุ่มดอกไม้สำหรับทรง
นมัสการเหมือนกัน ระหว่งเส้าพระที่นั่งวัน
ออกคือโต๊ะพระบิ๊และพระบรมรูป ตั้งอาศับสังฆ์ดำ
หรับเจริญพระพุทธมนต์ พระราชบัลลังก์ตั้งอยู่ข้าง
พระแท่นเสด็จสวรรคต ตามผนังด้าน ตะวันตก ตั้งที่พระ

บรมวงษานุวงศ์ ระหว่างกลางตั้งที่ข้าราชการ ภายในพระสุตม์ตั้งที่พระบรมวงษานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายในผู้ทูลฉลองผู้พระบาท พร้อมเสด็จ

วันที่ ๒๓ ตุลาคม เป็นวันคติที่ตรงกับวันพระบรมมหาประสูติ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยฉันทระคคคิกถาด โปรดเกล้าฯ ให้เริ่มการพระราชกุศลพิเศษในวันนั้นเป็นต้นไป

เวลาทำพระสงฆ์ดำรงสมณะศักดิ์มาแต่ในรัชกาลที่ ๔ มีจำนวน ๖๐ รูป แต่ชราอาพาธและอยู่วัดไกลมาไม่ทันเสีย ๘ รูป คงมีจำนวนแต่ ๕๒ รูป และพระสงฆ์ส่วนเพิ่มเติมให้ครบจำนวน ๓๐๐ รูป ตามพระชนมพรรษาอีก ๔๐ รูป กับพระสงฆ์มีมาแทนพระสงฆ์ที่ชราอาพาธและอยู่วัดไกลมาไม่ทันอีก ๘ รูป จึงรวมเป็น ๓๐๐ รูปด้วยกัน ได้เข้ามานั่งที่ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยแล้ว เวลาทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องครึ่งยศชาวทรงประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สัตานพรัตนราชวราภรณ์และเหรียญ เสด็จออกพระทวารเทวราชมเหศวร ทรงจุดเทียนนมัสการ พระสัมพุทธพรรณี ๓ พระ ที่นั่งบุษบกมาดาแล้ว เสด็จออกประทับในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เจ้าพนักงานประโคมเครื่องมโหรีไพฑูริย์อย่างพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระบรมวงษานุวงศ์ ข้าราชการและตรี ยศชาวประโคมเครื่องมโหรีไพฑูริย์ ผู้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ นพรัตนราชวราภรณ์และช้างเผือกได้รับรางวัล เครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นแล้วทูลฉลองผู้พระบาทพร้อมกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องครึ่งยศชาวทรงการพระบรมอัฐิพระบรมทนต์แล้วทรงจุดเทียนต่างๆ ที่ตั้งแวดล้อมบุษบกนั้น และเทียนท่ามกลางพระ

ชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าอยู่หัว และเทียนอื่นๆ ที่ตั้งแวดล้อมพระแท่นเศวตฉัตรนั้นแล้ว ทรงทอดไตร ผ้านัดับแพรยามโหมศ เทศต์ดับปลกรรม พระสงฆ์ดำรงสมณะศักดิ์แต่รัชกาลที่ ๔, ๕๒ รูป กับพระสงฆ์ที่มาแทน ๘ รูป รวม ๖๐ รูป มีสมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นประธาน ดับปลกรรมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคน พัดศรารัตนาภรณ์รัชกาลที่ ๔ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดให้สร้างขึ้นสำหรับ การพระราชกุศล พิเศษครั้งนี้ แก่พระสงฆ์แล้วโปรดให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ ที่ทรงผนวช กับพระบรมวงษานุวงศ์ทรงทอดผ้าไตรดับปลกรรมแล้วได้พระราชทานผ้าไตรแก่ข้าราชการผู้ได้รับราชการมาในรัชกาลที่ ๔ บางคนทอดผ้าไตรดับปลกรรม พระสงฆ์ส่วนที่เพิ่มเติม ๔๐ รูป ให้ครบตามจำนวนใน ๓๐๐ ดับปลกรรมแล้ว ออกไปครองไตรเสร็จกลับเข้านั่งที่ตามเดิม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการสมเด็จพระอมรินทรมุณี ประชนในถว เจวิญ พระพุทธรณ์ ถวายสังฆภัฏ พระสงฆ์เจวิญพระพุทธรณ์ผู้มีจักก มีปัดคนสุตม์และสัตตปริต ในเวลานี้ได้ทรงจุดเทียนทองเทียนเงินที่โต๊ะ พระบ้าย และพระบรมรูป

อนึ่งในการบำเพ็ญพระราชกุศลพิเศษครั้งนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญรัตนภรณ์รัชกาลที่ ๔ มีจำนวนเป็น ๕ ชั้น เป็นรูปอักษรพระบรมนามาภิไธยย่อใน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ ชั้นที่ ๑ ม, ป, ร, และกรอบประดับเพชร ชั้นที่ ๒ ม, ป, ร, ดงยา กรอบประดับ

เพชร ชั้นที่ ๓ ม,ป,ร, ดงยา กรอบแปนทอง ชั้น
 ที่ ๔ ม,ป,ร, และกรอบแปนทอง ชั้นที่ ๕ ม,ป,ร,
 และกรอบแปนเงิน แกมผ้าพันดีเหลืองวิมขนิบดี
 เขียวและดีแดง ชั้นสำหรับพระราชทานพระบรม
 วงษานุวงศ์ข้าราชการ ซึ่งเป็นผู้ได้รับราชการสนอง
 พระเดชพระคุณ มาในแผ่นดิน พระบาท สมเด็จพระ
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น และพระบรมวงษานุวงศ์
 ที่ได้รับพระราชทานตราพระรัตนราชวงษารัตน์ ใน
 เวลาที่พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์นี้ ได้ทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์
 แก่พระบรม วงษานุวงศ์ ข้าราชการ ซึ่งกล่าว แล้วนั้น
 ครั้นพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว ถวายอติ
 เรก ถวายพระพรดา มีประโคมพระกัณฑ์ตามเคย
 แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียน
 ชนวนพระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้า
 พระราชปนัดดาธิเดชขึ้นไปทรงจุดดอกไม้เพลิงต่าง ๆ
 พระที่นั่งดุสิตปราสาท แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
 หัวเสด็จขึ้นเวลายามเศษ และได้ ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์รัชกาล
 ที่ ๔ แก่พระบรมวงษานุวงศ์ข้าราชการฝ่ายในคือไป
 วันที่ ๒๕ ตุลาคม เป็นวันที่ตรงกับวันสวรรคต
 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยฉันทศก
 ภาส เวลาเช้า โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว ทรงเครื่องอย่างวันเสด็จออก มีประ
 โคมอย่างพระที่นั่งอานันท์ แล้วทรงจุดเทียนเครื่อง
 นมัสการพระบรมอัฐิพระบรมทนต์ และเทียนเท่าพระ
 พุทธรูปพระชนม์พรรษาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว แล้วทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการและทรง
 คีต พระสงฆ์ ๓๐ รูปปลุกเสกพระพุทธมนต์เมื่อวานนี้

ถวายพรพระ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
 จุดเทียนทองเทียนเงินที่โต๊ะพระบ้ายและพระบรมรูป
 พระสงฆ์ถวายพรพระแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัวทรงประเคนเครื่องอาหาร บิณฑบาต พระสงฆ์
 และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงษา
 นุวงศ์ข้าราชการประเคนและปฏิบัติพระสงฆ์อื่นๆ ค่อ
 ไป พระสงฆ์รับพระราชทานอันแล้ว พระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนเครื่องบริขาร
 แก่พระสงฆ์มีวัดกุบัจจิมถุคารุประ ๑๕ บาทด้วย
 แล้วโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ทรง
 ประเคนใบวัดกุบัจจิมถุแก่พระสงฆ์ต่อไป พระสงฆ์
 ถวายอนุโมทนา ถวายอติเรก ถวายพระพรดา
 มีประโคมพระกัณฑ์ตามเคย แล้วได้ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินแจกพระบรมวงษา
 นุวงศ์และราชินิกุลตามลำดับที่สืบเนื่องใน พระราชวงษ์
 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่วัดและห่าง
 มากบ้างน้อยบ้างตามสมควรแล้ว พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นเวลาบ่ายโมงเศษ และได้
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการเสด็จลงวัน
 พระราชทาน พระบรม วงษานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายใน
 บรรดาที่ได้รับพระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์รัชกาล
 ที่ ๔ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณเถกที่ของพระที่นั่ง
 ครั้นเวลา ๒ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว ทรงเครื่องอย่างวันก่อนเสด็จออกพระที่นั่ง
 ภูมิวันพรวิมลชัย ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระ
 บรมอัฐิพระบรมทนต์ และเทียนเท่าพระพุทธรูปพระ
 ชนม์พรรษา กับ เทียนทอง เทียนเงินที่โต๊ะ พระบ้ายและ
 พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 แล้วทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ แล้วทรงทอดไตร

แพรดำหรับบุชากัณฑ์ ทศน์ ไตรหนึ่ง ไตรผ้าสลับ
แพรดำหรับส้มเต็จพระบรมโอรสาธิราชไตรหนึ่ง กับ
ไตรผ้าเนื้อดีดำหรับส้มเต็จพระเจ้าอุกยาเชอ เจ้าฟ้า
กรมขุนสังฆสถานครินทร และพระองค์เจ้า หม่อมเจ้า
หม่อมราชวงษ์ ซึ่งเป็นพระราชนัดดา พระราชป
นัดดา และพระราชภคินัยและเนื่องในพระราชวงษ์
ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรง
ผนวชเป็นภิกษุสามเณรนั้น รวม ๑๕ ไตร แล้วพระ
เจ้าน้องยาเชอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสผู้ถวาย
เทศนา และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ส้มเต็จพระ
เจ้าอุกยาเชอ เจ้าฟ้ากรมขุนสังฆสถานครินทร และ
พระองค์เจ้าหม่อมเจ้าซึ่งทรงผนวช กับพระหม่อม
ราชวงษ์ สดับปกรณ์แล้ว พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว ทรง ประ เคนพิศ ตรารัตนาภรณ์รัชกาล
ที่ ๕ ชั้นที่ ๒ แก่พระเจ้าน้องยาเชอ กรมหมื่นวชิร
ญาณวโรรส และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช แล้ว
พระลงมือออกโบสถ์ในวัดราชโอรสแล้วเข้ามานั่งที่ มี
ประโคมเครื่องสังฆภัณฑ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว ทรงจุดเทียนมีสังฆกรรมธรรม พระเจ้า
น้องยาเชอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส สดับขึ้น
ธรรมศาสตร์ถวายศีล และศีลราชอยู่ยังเทศนาพิเศษแล้ว
ถวาย เทศนา พระราช ประวัตติ ในพระ บาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจบแล้ว ส้มเต็จพระบรมโอรสา
ธิราช พระองค์เจ้าพระหม่อมเจ้าพระหม่อมราชวงษ์
พระ ส้มเต็จพระเจ้าอุกยาเชอและหม่อมเจ้าสามเณร
รับศีลพร้อมกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงประเคนเครื่องบริขาร สำหรับบุชากัณฑ์เทศน์มี
วัตถุปัจจัยมุลุราภา ๘๐ บาทด้วย แล้วพระเจ้า
น้องยาเชอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ได้ตั้ง

ไปทรง รับผ้า พระบรม วงษานุกรษ์ ฝ่ายในถวายแล้ว
ถวายขติเรก ถวายพระพรดา มีประโคมพระกดับ
ตามเคย แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
จุดเทียนชนวนพระราชทาน ส้มเต็จพระเจ้าอุก ยาเชอ
เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิ์เทศน์ ไปทรงจุดดอกไม้เพลิง
เหมือนวันก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตั้ง
ขึ้นเวลายามเศษ

ในค่ำวันนั้น โปรดเกล้าฯ ให้มีถรณ์เลี้ยงพระ
ราชทาน พระบรมวงษานุกรษ์ ฝ่ายหน้าบรรดาที่ได้รับ
พระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลที่ ๕ ณพระที่
นั่งมูตถานบรมอาศน์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นจาก พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยแล้ว
โปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระบรมวงษานุกรษ์เข้าไปรับ
พระราชทานเลี้ยงณพระที่นั่งมูตถานบรมอาศน์พร้อม
๕๐ พระองค์ด้วยกัน ได้รับถรณ์เลี้ยงแล้ว พระบรม
วงษานุกรษ์ได้ตั้งออกมาเสวยน้ำชาจากแพและทรงสูบ
บุหรีที่ห้องกลาง พระที่นั่งจักรีภิรมย์ปราสาทเสร็จ
แล้วต่างพระองค์กลับไป

วันที่ ๒๕ ตุลาคม เป็นวันกำหนดดับปกรณ์
พระบรมอัฐิที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เจ้าพนักงาน
ได้เชิญพระบรมอัฐิพระบรมชนกในพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวออกจาก บุษบกทองคำ
แล้วร้อยบุษบกทองคำออกจากพระที่นั่งอมรินทรวิน
ิจฉัย ไปจัดตั้งที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
แล้วเชิญพระบรมอัฐิ พระบรมราชินี พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นประดิษฐาน มีตำราวด
และมโหรีที่ก กดกงชนะ ๒๒๒ กดกง แตรสังข์
นำหน้าไปประดิษฐาน ณบุษบกทองคำใน พระอุโบสถ
นั้น แล้วตกแต่งด้วยเครื่องประดับ และเครื่องบรม

ราชูปโภคต่าง ๆ อย่างที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
ครั้นเวลาบ่ายพระสงฆ์ดำรงสมณะศักดิ์ สมเด็จพระ
ราชาคณะ พระราชาคณะ พระครู ปเรียนุชนันต
ได้เข้าไปนั่งที่อาสนสงฆ์อยู่ในพระอุโบสถ เพื่อสดับ
ปกรณ์ ส่วนพระครูภาวนานุกรมปเรียนุและพระ
สงฆ์อื่นดับ ได้นั่งอยู่ตาม หน้าพระอุโบสถและที่ศาลา
รายและพระระเบียงโดยรอบกับที่อื่น ๆ อีกหลาย
แห่ง

เวลาบ่าย ๔ โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องอย่างวันก่อน ๆ เสด็จออก
ทางพระที่นั่งจักรีกรมมหาปราสาท ทรงรถพระที่นั่ง
เสด็จออกทางประตูพิมานไชยศรี เสด็จทางข้างหอ
พระสมุดวชิรญาณ ประทับรถพระที่นั่งที่ประตูพระ
อารามด้านตะวันตก เสด็จพระราชดำเนินเข้าในพระ
อารามโดยทางลาดพระบาท ประทับในพระอุโบสถ
ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการเป็นต้นแล้ว ทรงทอด
ผ้ารายร้อยสดับปกรณ์ และโปรดเกล้าฯ ให้พระ
บรมวงษานุวงศ์ท. ทอดผ้ารายร้อยสดับปกรณ์คือไป
มีจำนวนส่วนของพระองค์ ๕๐๐ รูป พระสงฆ์สดับ
ปกรณ์แล้ว ถวายอติเรก ถวายพระพรดา แล้ว
พระบรมวงษานุวงศ์ข้าราชการซึ่ง ทรงบำเพ็ญพระกุ
ศลสดับปกรณ์ของพระเดชพระคุณในการพระราช
กุศลพิเศษนี้ มีจำนวนพระสงฆ์สดับปกรณ์ ๕๐๐๐ รูป
เวลาบ่ายค่ำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับ
ทางหลังพระอุโบสถ ประทับรถพระที่นั่งกลับพระ
บรมมหาราชวังโดยทางเดิม เมื่อเสด็จการ สดับ
ปกรณ์แล้ว เจ้าพนักงานเชิญพระบรมอัฐิพระบรม
หนักกลับประดิษฐานในที่เดิม เป็นเสด็จการ

พระ ราชทาน เหรียญรัตนาภรณ์
รัชกาลที่ ๕

วันที่ ๒๓ ตุลาคม วันโกสสินทร ศก ๑๒๓

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ ประทับ
ณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในการทรงบำเพ็ญพระ
ราชกุศลในโอกาสกฐินสมัยพระชนม์พรรษา พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวบรรจบครบ ๓๐๐ พรรษา
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเหรียญ
รัตนาภรณ์รัชกาลที่ ๕ แก่พระบรมวงษานุวงศ์ ข้าราชการ
การแจ้งคือไปนี้

ฝ่ายหน้า

เหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ ๒

ม,ป,ร, ดงยา กรอบประดับเพชร

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระภาณุ
พันธุโสภณฯ ได้รับพระราชทานพระนามในรัช
กาลที่ ๕ และได้รับพระราชทานตราพระต้นราชวรา
ภรณ์ในรัชกาลปัจจุบันนี้

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนคร
สวรรค์วรพินิต ได้รับพระราชทานตราพระต้นราช
วราภรณ์ในรัชกาลปัจจุบันนี้

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนคร
ราชสีมา ได้รับพระราชทานตราพระต้นราชวรา
ภรณ์ในรัชกาลปัจจุบันนี้

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงนครสวรรค์
ได้รับพระราชทานพระนามและตราของในรัชกาลที่ ๕
และได้รับพระราชทานตราพระต้นราชวราภรณ์ในรัช
กาลปัจจุบันนี้

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร
ได้รับพระราชทานพระนามและตราของในรัชกาลที่ ๕